

Distribution: Se nedan

Hänv.: VM037:00/2016

Bakgrund

Såsom inbegärt utlåtande över utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om genomförande av landskapsreformen och om omorganisering av statens tillstånds-, styrnings- och tillsynsuppgifter avger Statens ämbetsverk på Åland detta utlåtande. Utlåtandet begränsas till att behandla den föreslagna lagstiftningen om Statens ämbetsverk på Åland (nedan ämbetsverket) samt bestämmelserna i den övriga lagstiftningen som berör ämbetsverket. På grund av särförhållandena på Åland berör endast en mindre del av den föreslagna lagstiftningen ämbetsverkets verksamhetsområde, varför utlåtandet endast ges i denna form. Ämbetsverket anförde sina synpunkter i preliminärt utlåtande 18.1.2017, och enligt vad ämbetsverket konstaterar har inga större förändringar gjorts i det tidigare förslaget.

Allmänt

Statens ämbetsverk anser att förhållandena på Åland rätt väl beskrivs i propositionen. På Åland följer myndigheternas befogenheter den indelning som i självstyrelselagen för Åland görs gällande lagstiftnings- och förvaltningsbehörigheten mellan landskapets och rikets myndigheter. Landskapsförvaltningen på Åland är att hänföra till självstyrelseförvaltningen, och någon annan landskapsförvaltning kan därför inte inrättas på Åland. Landskaps- och förvaltningsreformen medför dock vissa ändringar även för Ålands del till den del den berör ärenden som utgör riksbehörighet. För närvarande handhar ämbetsverket uppgifter som i riket ankommer på regionförvaltningsverken, magistraterna, närings-, trafik- och miljöcentralerna samt vissa centrala myndigheter. Enligt lagen om regionförvaltningsverken utgör ämbetsverket ett regionförvaltningsverk. Speciellt med beaktande av att regionförvaltningsverken och närings-, trafik- och miljöcentralerna ska indras i samband med reformen, är det nödvändigt att ämbetsverkets organisation och uppgifter regleras på nytt. Ämbetsverket förenar sig med utgångspunkten att ämbetsverket fortsätter sin nuvarande verksamhet som en allmän regional statlig myndighet. Ämbetsverket anser det även vara nödvändigt med en egen lag om Statens ämbetsverk på Åland. Denna lag ska dock enligt utkastet ha karaktären av en ramlag, vilket förutsätter att ämbetsverkets uppgifter regleras i speciallagstiftningen. Detta innebär att ämbetsverkets befogenheter bör anges i samtliga paragrafer som reglerar ärenden som ska handhas av ämbetsverket. Enligt den föreslagna lagen om Statens tillstånds- och tillsynsverk är dess verksamhetsområde hela landet, varför verket kan komma att handha uppgifter även på Åland till den del annat inte anges. Ämbetsverket anser det vara en fördel att ärenden som kräver särskild sakkunskap och som inte hör till dess egentliga ansvarsområden, såsom t.ex. tvångsåtgärder inom socialvården, koncentreras till en myndighet.

Den föreslagna lagstiftningen

Beträffande den föreslagna nya *lagen om Statens ämbetsverk* konstaterar ämbetsverket att dess huvudsakliga ansvarsområden och uppgifter anges i lagförslagets 2 §. Ämbetsverket har tidigare påpekat att befolkningsskyddet är ett sådant centralt ansvarsområde som borde anges i lagens 2 §. I detaljmotiveringen till lagförslagets 2 § behandlas de beredskapsärenden som ämbetsverket för närvarande handlägger, vilka härleds från 4 § 2 mom. 3 punkten i lagen som regionförvaltningsverken, och det antyds att dessa uppgifter enligt det föreslagna 2 § 3 mom. ska förbli oförändrade. I det sammanhanget omnämns även ämbetsverkets uppgifter enligt överenskommelseförordningen om skötseln i landskapet Åland av förberedande uppgifter för undantagsförhållanden (FFS 900/2000). I överenskommelseförordningen föreskrivs det om de förberedande uppgifter som ankommer på rikets myndigheter inom befolkningsskyddet, försörjningsberedskapen och den allmänna beredskapen inför undantagsförhållanden. I överenskommelseförordningen avses med ämbetsverkets uppgifter inom befolkningsskyddet de uppgifter som enligt rikets räddningslagstiftning ankommer på regionförvaltningsverken. Dessa uppgifter anges för närvarande i 23 § 2 mom. i rikets räddningslag och 5 § i rikets räddningsförordning, och gäller för ämbetsverkets del befolkningsskyddsuppgifterna. Eftersom befolkningsskyddet utgör riksbehörighet på Åland, och då ingen landskapsförvaltning inrättas på Åland, bör dessa uppgifter fortsättningsvis på Åland ankomma på ämbetsverket, oberoende av om dessa befolkningsskyddsuppgifter i det övriga landet överförs till landskapen eller Statens tillstånds- och tillsynsverk, och det bör då åtminstone anges i räddningslagstiftningen. Om så inte sker bör befolkningsskyddet omnämnas i lagen om Statens ämbetsverk på Åland. Ämbetsverket önskar även påpeka att av självstyrelselagens 27 § 28 punkten och 30 § 3 punkten följer att landskapets och rikets myndigheter i enlighet med en överenskommelseförordning tillsammans ska ansvara för befolkningsskyddet. För att det ska fungera i praktiken måste i första hand ämbetsverket anses vara den här avsedda riksmyndigheten, eftersom ämbetsverket är den enda allmänna statliga myndigheten på Åland. I rikslagstiftningen behandlas befolkningsskyddet separat både i räddningslagen och beredskapslagen, varför det inte automatiskt kan anses ingå i begreppet beredskap i det föreslagna 2 § 3 mom. I det nu aktuella förslaget till regeringsproposition antyds att propositionen inte reglerar ändringar i räddningslagstiftningen, varför denna fråga aktualiseras i annat sammanhang. Här avsedda uppgifter torde inte innefattas i den laglighetsövervakning som enligt den nu föreslagna lagen om ändring av 13 och 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet skulle ankomma på Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet.

I övrigt konstaterar ämbetsverket att lagarna i utkastet till regeringsproposition dels reglerar uppgifter som överförs till landskapen och dels uppgifter som ska övergå till Statens tillstånds- och tillsynsmyndighet. Till den del dessa uppgifter ska ankomma på ämbetsverket anges det i lagförslagen. Utgångspunkten är härvid att ämbetsverket fortsättningsvis ska handlägga sådana uppgifter som för närvarande handläggs av ämbetsverket. Ett undantag utgörs av konkurrens- och konsumentärendena, som även för Ålands del föreslås koncentreras till Konkurrens- och konsumentverket. Ämbetsverket understöder denna överföring av uppgifterna, men betonar vikten av att tillräcklig service garanteras både den åländska befolkningen och näringslivet på Åland och att denna service tillhandahålls på svenska.

En annan avvikelse från nuvarande förhållanden är att de kommunala lantbruksuppgifterna föreslås överförda till ämbetsverket till den del de utgör riksbehörighet. Detta innebär att åtminstone tre kommunala lantbrukssekreterare, vilka även för närvarande så gott som uteslutande handlägger statliga lantbruksuppgifter, överförs till ämbetsverket. Ämbetsverket understöder detta förslag, som erbjuder synergieffekter. En överföring förutsätter dock att ämbetsverket erhåller tillräcklig finansiering för dessa nya uppgifter.

Ämbetsverket anser att ämbetsverkets uppgifter beskrivs på ett korrekt sätt åtminstone i följande lagförslag:

- lagen om ändring av lagen om samfälligheter,
- lagen om ändring av aktiebolagslagen,
- lagen om ändring av lagen om bostadsaktiebolag,
- lagen om ändring av 8 § i lagen om europabolag,
- lagen om ändring av 5 kap. 7 § i lagen om öppna bolag och kommanditbolag,
- lagen om ändring av föreningslagen,
- lagen om ändring av lagen om bostadsrättsföreningar,
- lag om ändring av lagen om andelslag,
- lag om ändring av 8 § i lagen om europaandelslag,
- lag om ändring av 2 kap. i lagen om bostadsköp,
- lagen om ändring av lagen om deponering av pengar, värdeandelar, värdepapper eller handlingar som betalning eller till befrielse från annan fullgörelseskyldighet,
- lag om ändring av fastighetsbildningslagen,
- lag om ändring av lagen om placeringsfonder,
- lag om ändring av 22 och 23 § i äktenskapslagen,
- lag om ändring av 11 och 99 § i vallagen,
- lag om ändring av 64 och 84 § i lagen om förmyndarverksamhet,
- lag om ändring av lagen om verkställighet av jordbruksstöd
-

Ämbetsverket ifrågasätter om bestämmelserna om Åland i nedan nämnda lagförslag är förenliga med behörighetsfördelningen i självstyrelselagen för Åland:

- lag om ändring av lagen om inlösen av fast egendom och särskilda rättigheter,
- lag om ändring av lagen om djursjukdomar,
- lag om ändring av lagen om animaliska biprodukter.

I övrigt konstaterar ämbetsverket att en stor del av dess uppgifter i det övriga landet handläggs av andra riksmyndigheter än de som reformen direkt berör, och därför regleras i annan lagstiftning, som inte ingår i regeringspropositionen. Sådana uppgifter är t.ex. att verka som fartygsregistermyndighet, uppbördsmyndighet för fordonsskatt, uppgifter som ankommer på notarius publicus samt magistratsuppgifter. Ämbetsverkets uppgifter bör fortsättningsvis anges i denna speciallagstiftning.

Beträffande de uppgifter som anges i självstyrelselagens 30 § 8 och 9 punkterna anser ämbetsverket att en sådan lösning bör uppnås att dessa uppgifter fortsättningsvis handläggs av landskapets myndigheter.

Ämbetsverkets slutsats

Ämbetsverket förordar i huvudsak att lagen om Statens ämbetsverk och de föreslagna lagändringarna till den del de gäller ämbetsverkets verksamhetsområde träder i kraft. Ämbetsverket har dock ovan anfört vissa anmärkningar som bör beaktas i den fortsatta lagberedningsprocessen. Ämbetsverket önskar få medverka i den fortsatta processen till den del den berör Statens ämbetsverk på Åland.

Slutligen påpekas att ändringarna i rikslagstiftningen även föranleder ändringar i gällande överenskommelseförfordningar. Detta gäller speciellt republikens presidents förfordning om vissa förvaltningsuppgifter inom hälso- och sjukvården i landskapet Åland.

L a n d s h ö v d i n g

Peter Lindbäck

Förvaltningschef

Rainer Åkerblom

Distribution: Finansministeriet, Inrikesministeriet, Social- och hälsovårdsministeriet